

Sygn.akt III AUa 307/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Elżbieta Zarzecka (spr.)

Sędziowie: SA Alicja Sołowińska

SA Teresa Suchcicka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 października 2019 r. w B.

sprawy z odwołania J. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji wnioskodawcy J. O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 marca 2019 r. sygn. akt IV U 76/19

oddala apelację.

SSA Teresa Suchcicka SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Alicja Sołowińska

Sygn. akt III AUa 307/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z 23 listopada 2018 r., odmówił J. O. prawa do emerytury pomostowej, na podstawie przepisów ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 965 ze zm.).

Odwołanie od tej decyzji wniósł J. O., domagając się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury pomostowej. W uzasadnieniu podał, że spełnił warunki do przyznania prawa do emerytury z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych ponieważ ma wymagany okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ustęp 1 i 3 tej ustawy, wykonywał bowiem w okresie od 10.12.1979 r. do 18.10.2005 r. prace montera urządzeń i instalacji ciepłowniczych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podając, że J. O. nie spełniła wszystkich przesłanek do przyznania emerytury pomostowej. W ocenie ZUS odwołujący w okresie od 10.12.1979 r. do 18.10.2005 r. będąc zatrudnionym w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) w O. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ pracodawca nie potwierdził tej okoliczności.

Sąd Okręgowy wyrokiem z 19 marca 2019 r. oddalił odwołanie (pkt I), wniosek o prawo do wcześniejszej emerytury przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. celem rozpoznania (pkt II).

Sąd ten ustalił, że J. O., ur. dnia (...), w dniu 24.10.2018 r. wystąpił do ZUS z wnioskiem o prawo do emerytury pomostowej. Zaskarżoną decyzją ZUS odmówił mu przyznania prawa do emerytury pomostowej wskazując, że nie osiągnął on wieku 60 lat oraz na dzień 1 stycznia 2009 r. nie udowodnił okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ustęp 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Do pracy w szczególnych warunkach organ rentowy nie uwzględnił okresu zatrudnienia od 10.12.1979 r. do 18.10.2005 r. ponieważ pracodawca nie potwierdził, że w tym okresie ubezpieczony wykonywał pracę wymienioną w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Odwołujący w okresie od 10 grudnia 1979 r. do 31 stycznia 2006 r. zatrudniony był w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) sp. z o.o. w O.. W okresie od 10 grudnia 1979 r. do 18 października 2005 r. w charakterze monter urządzeń i instalacji ciepłowniczych, zaś w okresie od 19 października 2005 r. do 31 stycznia 2006 r. w charakterze pracownika gospodarczego. Pracodawca w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z 17.12.2018 r. zaświadczył, że J. O. w okresie od 10.12.1979 r. do 18.10.2005 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych na stanowisku monter urządzeń i instalacji ciepłowniczych. W ramach swoich obowiązków skarżący dokonywał wymiany wymienników na węzłach (wkłady, węzownice), uczestniczył w budowaniu nowych węzłów ciepłowniczych, pracował przy wymianie rur ciepłowniczych. Przed wycięciem rury zdejmował warstwę waty szklanej i azbestu, następnie wycinał fragment rury, po czym spawał nowe rury. Łączny staż pracy skarżącego wyniósł 30 lat, 1 miesiąc i 16 dni, w tym 28 lat, 11 miesięcy i 25 dni okresów składkowych oraz 1 rok, 1 miesiąca i 21 dni okresów nieskładkowych.

Zdaniem Sądu Okręgowego odwołanie wnioskodawcy nie zasługiwało na uwzględnienie. Sąd wskazał, że spór w sprawie dotyczył kwestii spełnienia przez ubezpieczonego warunków do uzyskania emerytury pomostowej, o której mowa w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. 2015.965 ze zm.). Zgodnie z art. 4 ustawy, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Artykuł 49 ustawy stanowi, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która: 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Przepis art. 3 ustęp 1 ustawy zawiera definicję prac w szczególnych warunkach, zaś art. 3 ustęp 3 zawiera definicję prac o szczególnym charakterze. Wykaz prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze określają załączniki nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Okręgowy wskazał, że z treści przepisów art. 4 i 49 ustawy wynika, że przesłanki nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach pomostowych muszą być spełnione łącznie, co oznacza, że brak chociażby jednego z tych warunków powoduje niemożność nabycia uprawnień emerytalnych. Nadto warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową, w świetle wykładni językowej art. 4 i 49 ustawy z 19.12.2008 r., jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach

po wejściu w życie tej ustawy, a więc po 1 stycznia 2009 r. W przypadku kiedy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do emerytury pomostowej jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów – art. 3 ustęp 1 i 3 ustawy. Innymi słowy brak jest podstaw prawnych do przyznania prawa do emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze, dziś nie może być tak kwalifikowany (vide: Wyrok Sądu Najwyższego z 13.03.2012r. II UK 164/11)

Sąd Okręgowy wskazał, że nawet gdyby uznać, że praca wnioskodawcy mogła by być kwalifikowana jako praca w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2017 poz.1321) jako prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych na stanowisku monter urządzeń i instalacji ciepłowniczych, wymienione w wykazie A dziale II załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983.8.43), to obecnie taka praca nie jest już traktowana jako praca w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Zakres przedmiotowy prac zaliczanych przez ustawodawcę do prac w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych jest węższy niż ten określony w przepisach ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W wyniku reformy systemu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z regulacjami zawartymi w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ulegała stopniowej likwidacji możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę. Zatem nie wszystkie osoby korzystające w starym systemie emerytalnym z obniżonego wieku emerytalnego będą mogły skorzystać z emerytur pomostowych. Prawo do emerytury pomostowej jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. Ustawodawca w załącznikach nr 1 i 2 w sposób ścisły i wyczerpujący uregulował rodzaje prac wykonywanych w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze. Oznacza to, że wymienione w nim prace stanowią katalog zamknięty i tym samym wyłącznie wykonywanie tych prac uprawnia do nabycia emerytury pomostowej.

Sąd Okręgowy wskazał, że w toku postępowania skarżący twierdził, że wykonując prace montera urządzeń i instalacji ciepłowniczych wykonywał pracę bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prace rozbiórkowe związane z ich usuwaniem (punkt 32 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych - wykaz prac w szczególnych warunkach). W ramach wymiany rur ciepłowniczych musiał zdjąć azbest, którym były pokryte rury. Zdaniem Sądu niewątpliwie praca montera urządzeń i instalacji ciepłych obejmowała również wymianę rur ciepłowniczych i nawet gdyby przyjąć, że wnioskodawca wymieniając rury miał kontakt z azbestem, to pracy takiej nie można było zakwalifikować jako pracy bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prac rozbiórkowych związanych z ich usuwaniem. Ponadto aby uznać, że praca była wykonywana w warunkach szczególnych niezbędnym było ustalenie, że była ona wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Z zeznań skarżącego wynikało natomiast, że wymiana rur ciepłowniczych stanowiła jeden z wielu elementów jego pracy montera urządzeń i instalacji ciepłowniczych. Zdaniem Sądu, skoro wnioskodawca nie pracował w warunkach szczególnych i nie wykonywał prac o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych po dniu 31 grudnia 2008 r., a praca wykonywana przed tą datą nie mogła być kwalifikowana jako praca w szczególnych warunkach, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, to brak było podstaw do przyznania mu prawa do emerytury na podstawie art. 49 ustawy, który wymaga aby dotychczasowy okres pracy był okresem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Dlatego też, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd oddalił odwołanie (punkt I wyroku) a na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., przekazał organowi rentowemu celem rozpoznania wnioski złożony na rozprawie przez pełnomocnika skarżącego o prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych (punkt II wyroku).

Apelację od powyższego wyroku złożył J. O..

Wskazał, że będąc zatrudnionym w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) w O. przepracował 25 lat w warunkach szczególnych i w szczególnym charakterze a pomimo tego nie otrzymał emerytury, co stanowi jawne pogwałcenie jego praw konstytucyjnych. Ma ponadto ukończone 60 lat i 25 letni ogólny staż pracy. Wniósł o wnikliwe rozpoznanie apelacji.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez ten Sąd przyjmuje za własne.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, organ rentowy i Sąd pierwszej instancji zasadnie uznały, że J. O. nie spełnił przesłanek do nabycia prawa do emerytury pomostowej.

Art. 1. 1. Z prawidłowo zastosowanych przez organ rentowy i Sąd pierwszej instancji przepisów ustawy z 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych, wynika, że:

Prawo do tego świadczenia przysługuje pracownikowi, który spełnił łącznie następujące warunki: 1. urodził się po 31 grudnia 1948 roku; 2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; 3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5. przed 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; 6. po 31 grudnia 2008 roku wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych; 7. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy (art. 4).

Ustawa o emeryturach pomostowych dopuściła odstępstwa od przesłanki wymienionej w jej art. 4 pkt 6, wskazując w art. 49, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, spełniła warunki określone w art. 4 pkt 1- 5 i 7 i art. 5-12, a w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Zatem mając na uwadze przytoczone przepisy, warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 i 49 ustawy, jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

W myśl art. 35 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych płatnik składek obowiązany jest do opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych za pracownika, który urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r. i wykonuje prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 3.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że prawidłowo Sąd Okręgowy do stażu pracy w warunkach szczególnych nie zaliczył J. O. zatrudnienia w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) w O. w okresie od 10.12.1979 r. do 18.10.2005 r. na stanowisku montera urządzeń i instalacji ciepłowniczych, bowiem prace które wykonywał na tym stanowisku nie zostały zaliczone do prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Nie są one wymienione w załącznikach nr 1 i 2, zawierających wykazy prac w warunkach szczególnych i szczególnym charakterze. Dodatkowo pracodawca nie zgłosił w ZUS skarżącego jako pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych i nie opłacił za niego składek na Fundusz Emerytur Pomostowych.

Praca wnioskodawcy na stanowisku montera urządzeń i instalacji ciepłowniczych nie mogła być również kwalifikowana jako praca w warunkach szczególnych, w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, wymieniona w załączniku nr 1 wykazu prac w warunkach szczególnych pod poz. 32 - prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prace rozbiórkowe związane z ich usuwaniem, ponieważ gdyby nawet uznać, że na stanowisku montera wykonywał on prace rozbiórkowe lub montażowe związane z azbestem, to nie można przyjąć, że prace te wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy, jak i z jego zeznań wynikało, że w ramach obowiązków na stanowisku montera urządzeń i instalacji ciepłowniczych skarżący dokonywał wymiany wymienników na węzłach (wkłady, węzownice), uczestniczył w budowaniu nowych węzłów ciepłowniczych, pracował przy wymianie rur ciepłowniczych. Praca przy wymianie rur ciepłowniczych polegała m. in. na zdjęciu z rury warstwy waty szklanej i azbestu, wycięciu fragmentu rury i zespawaniu w to miejsce nowej rury.

Wykonując prace na stanowisku montera urządzeń i instalacji ciepłowniczych związane z usuwaniem z rur ciepłowniczych warstwy waty szklanej i azbestu skarżący wprawdzie pracował bezpośrednio przy materiałach zawierających azbest nie mniej jednak poza tego typu czynnościami wykonywał też inne czynności nie podlegające zakwalifikowaniu do prac wykonywanych bezpośrednio przy materiałach zawierających azbest.

A zatem J. O. nie spełnił warunków do przyznania emerytury pomostowej, w świetle art. 4 i 49 ustawy.

Kwestia czy spełnia on warunki do nabycia emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.) nie była przedmiotem zaskarżonej decyzji, zatem nie podlegała ocenie Sądu pierwszej i drugiej instancji. Kwestia ta będzie stanowiła dopiero przedmiot zbadania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. i będzie podlegała rozstrzygnięciu w drodze nowej decyzji, jako, że wniosek skarżącego o przyznanie prawa do emerytury wcześniejszej został przekazany przez Sąd pierwszej instancji organowi rentowemu, celem rozpoznania.

Dlatego też, Sąd oddalił apelację, na podstawie art. 385 k.p.c.